

Lo Somatent

DIARI REGIONALISTA Y D'AVISOS Y NOTICIAS

Any XII

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Reus, un mes...
a províncies trimestre...
Exterior y Ultramar...
Anuàlies, à preus convencionals.

Reus Dimarts 16 de Mars de 1897

Núm. 3.218

Administració y Redacció

PLASSA DE LA CONSTITUCIÓ, 7 (PORXOS)

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

En la Administració d'aquest diari y en les principals llibreries d'aquesta ciutat y de fora. En Barcelona, litografia Mallofré, plassa Sant Jaume, 2. No's retornan los originals encara que ne's publiquin.

CENTRO VITICOLA DEL VALLÈS

GRANS CRIADERS DE CEPS AMERICANS
E HISPANO-AMERICANS
EN
Montmeló, Parets, Montornés y Moncada

25 hectàrees de Plantacions

VIUDA Y NEBOT DE ANTON DELMAS

Propietaris viticultors, proveïdors dels principals Centres, comarcas agrícoles, rives oficials y particulars del Extranger, Peninsula y Balears, premiats amb gran diploma de mérit en lo Concurs vitícola de Badalona de 1892. Representació en totes les províncies d'Espanya.

Demànis lo Catàleg General núm. 9 de 1896-1897.

Empelts.—Barbats.—Estacas.—Seleccions perfectas.—Autenticitat garantida.—Pera telegramas: VTOV DÉLMAS, Bar 133/12.

V. Y NEBOT DE ANTON DÉLMAS

DIRECCIÓN GENERAL
Ponent, 61, Barcelona

SUB-DIRECCIÓN
Mar, 46, Valencia

GUANOS PERA TOTS LOS CULTIUS

GUANO DELMAS CONCENTRAT

FABRICA A BARCELONA Y VALENCIA

Nostres GUANOS han obtingut, y obtengen cada dia més, un èxit extraordinari en las regions de major importància agricola. Contenen tots los elements essencials que las plantas necessitan y en la forma més convenient pera sa assimilació, enrobustint poderosament las plantas, donàndoles una gran resistencia sobre las enfermedats que pesan sobre elles, aumentant lo rendiment d'un modo sorprendent.

Classificació del guano DELMAS

«Guano Delmas».—Arròs.—Adob complet é intensiu, especial pera 'l cultiu dels arròs.
«Guano Delmas».—Cereals.—Adob complet é intensiu pera 'l cultiu de Cereals, Patates, Hortalißas, Aufals, etc.

«Guano Delmas».—Vinyas.—Taronjers.—Especial pera 'l cultiu de las vinyas, taronjers y de tots los arbres.

Garantisem la composició de nostres Guanos sobre factura.

REPRESENTANT EN LA PROVINCIA DE TARRAGONA
Pere Fàbregas, carrer S. Joan, 28 primer.—Reus.

• SE • RETRATA •
TOTS LOS DIAS, FESTIUS Y
ELS LABORABLES A PERTICIO.
NOVAS FOTOGRAFIAS EN CO-
LORS. OPER tots
LOS DIUMENGES.
Passaig de Mata, 12,
REUS.
Dias de despalg tots los festius.

Netejadoras para comunas
tancament Neumàtic

Dit article que es una verdadera novetat, te la ven
taixa que ab sa aplicació s'evita lo mal olor tan molest
en moltes habitacions.

Ab lo mateix tancament Neumàtic, tenim Timboretas aplicables en qualsevol sala ó alcoba pera persones delicades.

Los articles mencionats se troben de venta en la Ferreteria de

MARIMÓN Y VERNIS

Arrabal Sta. Ana, 38.—REUS.

SECCIÓ DOCTRINAL

Al «Diario de Reus»

Un lamentable incident, d'aquells que l'element catalanista no podia esperar, y menos lo nostre apreciat colega *La Renaixensa*, qui escrivia ab peus de plom de que Espanya se troba enredada ab dos guerras, fa que nosaltres avuy, nos vejam obligats a contestar l'article del apreciat colega local, qual nom encaixa la present, y que l'contestem, sense deixarnos portar de la impresió que sa lectura nos causá y que per cert no es gens favorable pera'l colega.

Coneixem nosaltres (com no, si son de casa) al inspirador, Director y Redactors del *Diario*, y sols a un mal entès despit, lo de veure que's quedavan solets en la campanya que contra 'ls catalans iniciava (sentido

el·l), podem atribuir lo titol de son darrer article *Una plancha catalanista*, y son mateix contingut.

Si dins del *Diario* hi hagués qui parlés lo llenguatge dels quartels, si per casualitat en sa redacció hi figurés algun *escritor de valia*, que pera expressar los seus sentiments d'amor patri, las seves mes intimas afeccions, lo recort de sa infantesa y tingüés que recordar lo bés que amorosida mare li donava el pressol, tot gronxantlo, en la llengua castellana, compendriam que aquest intentés posar una pica en Flandes, i y al venre que no se'n havia fet cas se remogués en lo fach de la enveja, procurant tacar y ferir honoras, que ab tota seguritat valen més que la d'ell.

Mes ja dihem que cap d'aquestas circumstancies abona la conducta del colega y sent aixís, hem d'extranyar que pera defensarse hagi recorregut al testimoni d'haverse estrenat á Madrid, *«Terra Baixa»*, del entusiasta catalanista HIJO DE CANARIAS, *D. Angel Guimerá*.

No es culpa de Guimerá, sino dels catalans al isti en aquesta ocasió dels del *Diario* lo que *«Terra Baixa»* se posés á Madrid, com no es culpa seva lo que 'l teatre de la nostra terra's trobi á punt d'agonitzar si no vé prompte una forta reacció que l'reanimi y trègui de la postració en que's troba, per culpa dels mateixos que retreuen aquell fet á nostre amich Guimerá.

Mes si nosaltres esperavam més noblesa en lo *Diario*, no es per cert en aquest punt concret sino en la apreciació que fa de tot lo suelt de *La Renaixensa*, puig no es cert que aquest colega concretés tots los pàrrafos de son escrit, á la publicació del *Diario de Reus*, y tant no es cert qui no's trobi ofuscat ha de veure que l'següent párraf, que es un dels que més han molestat al *Diario*, no va dirigit pas á cap colega determinat:

«Se comprén lo periódich ab ideals,—diu *La Renaixensa*—se comprén lo periódich sense cap més ideal que la noticia, en lo bullici de las grans capitals, ahont passan coses; pero no 'ls *Cierros* mitj fets á Madrid, plens d'articles d'Agencia, deslligats de lo que 'ls volta, escrits per la escuma de las Universitats, per la escoria de la gent sense ofici, que 'l propi lastre ha enserrat en una colocació d'escribent ab lo sobressou de tres pessetas diaries pera fer de Directors ó de Redactors en Jefe.»

Lo *Diario de Reus* sense l'ideal que sustenta se publicaria, preguntém nosaltres?

Torni enrera'l colega sus frases, que qui la *plancha* y no petita ha fet, no som pas los catalanistas sino ell, y confessi tal com ja nosaltres li demanavam, possantse la mà al cor, y ab aquella justicia de que feya alarde, quinas son las agrupacions que mes honrosament poden ostentar la representació de la nostra Catalunya?

Sobre la suspensió

de la premsa regionalista barcelonina

De *La Vanguardia*: «Suspensió de La Renaixensa».—A un quart de quatre d'aquest matí tancada ja nostra edició de províncies, hem sapigut que d'ordre gubernativa ha sigut suspesa la publicació de *La Renaixensa*.

La ordre, que de segur s'inicia en lo Ministeri de la Gobernació, encarque va firmada per lo Sr. Hinojosa, se funda en l'article sisé de la vigent llei d'Ordre públich de 23 d'Abril de 1870 y s'aplica desde avuy diumenge 14, per lo qual *La Renaixensa* no publica ja lo número d'avuy, y ab això ho avisem á sos abonats. Sens entrar ara en lo fondo d'aqueixa cuestió y sens fer nos solidaris de las doctrinas de *La Renaixensa*, expressém á nostre col·lega nostre sincer sentiment per la extrema mida de que ha sigut objecte per part del Gobern del senyor Canovas, y que á nosaltres nos sembla impolítica y desacertada.»

De *El Diluvio*: «A consecuència d'uns suellos de fondo publicats per *La Renaixensa* en son número del dijous últim y que foren denunciats per lo fiscal, lo governador civil ha decretat, usant de las facultats que li concedeix l'article quint de la vigent llei d'ordre públich del 23 d'Abril de 1870, la suspensió del citat periódich á dos quarts de quatre de la matinada d'ahir, la policia se persona en la Redacció de *La Renaixensa*, notificant al director del periódich la ordre gubernativa, en virtut de la qual los agents de policia s'incautaren de part de la tirada, retirantse ab los exemplars secuestrats després d'aixecar l'oportú atestat y de consignar lo director y 'ls redactors que's trobaven presents sa enèrgica protesta.

D'igual mida han sigut objecte lo setmanari d'aquesta ciutat *Lo Regionalista*, qual director fou cridat al Gobern civil, quedant en llibertat després d'haver sigut interrogat, y altre periódich setmanal que's publica á Olot ab lo titol de *L'Olot*.
També, segons se digué, han sigut suspesos per ordre gubernativa variis «meetings» organitzats per los catalanistas pera expressar sus simpatías al poble grech ab motiu de la actitud adoptada en lo conflicte cretense.»

De *La Vanguardia* d'ahir:

«No solament ha sigut suspesa la publicació de *La Renaixensa*, qual noticia anticipèm ahir, sino que ha sufert igual sort *Lo Regionalista*.

Sentím de veras la severa mida aplicada al *Regionalista* y doném per repetit lo judici que ahir expressem.»

De La Dinastia de Barcelona d'ahir:

«Gubernativament ha sigut suspesa, fins nova orden, la publicació de nostres estimats col·legues catalans La Renaixensa, La Veu de Catalunya y Lo Regionalista.

Sentim vivament tal percans.»

De La Opinion:

«Ahir no s' publicà La Renaixensa á consecucia d' haver sigut suspesa gubernativament; l' ordre se basava en l' article 6 de la lley d' ordre públich de 1870.

Ho sentim.

També han sigut suspesos los periódichs Lo Regionalista y La Veu de Catalunya, com així mateix ho fou lo meeting catalanista de Sabadell, en lo que s' havia de tractar del missatje dirigit al rey de Grecia.

A última hora d' ahir nit se digué que l' gobernador havia suspés totes las reunions de caràcter catalanista.

Ignorém si la ordre procedeix de Madrid ó si es spontànea del gobernador d' aquesta província.

De La Protecció Nacional:

«Avuy no s' ha publicat nostre colega La Renaixensa.

Se deu això á que per ordre gubernativa ha sigut suspesa la publicació del citat diari, fundantse lo señor gobernador civil en l' article 6 de la vigent lley d' ordre públich.

Sentim molt lo percans.»

De Las Noticias:

«Lo Gobernador civil d' aquesta província, fundantse en l' article 6 de la lley d' ordre públich de 1870, ha suspés la publicació del diari La Renaixensa.

Sentim lo percans del colega y no nos sorprenen los acorts de les autoritats.

També ha quedat suspesa la publicació de Lo Regionalista y La Veu de Catalunya.»

De La Publicidad:

«A dos cuarts de quatre de la matinada d' ahir se personà en la redacció ó impremta de La Renaixensa la policia pera notificar á son director que ab arreglo al art. 5.º de la vigent lley de O. P. de 22 d' Abril de 1870, lo gobernador civil de la província havia resolt suspendre lo periódich. En sa virtut los agents s' incautaren de part de la tirada, retirantse á ella després d' aixecar lo oportú atestat y de consignar los director y redactors que s' trobaven presents sa enèrgica protesta.

D' analoga mida fou ahir per lo matí objecte lo setmanari Lo Regionalista, cual director fou cridat al Gobern civil pera declarar. Semblants notícies foren ahir tema de conversació en los círculs d' aquesta ciutat. La opinió general, y nosaltres ab ella, estima que semblants midas resultan extremadíssimes, y per afigidura contraproduhents.

Ab elles la causa del catalanisme, sempre sustentada en aquesta ciutat per una minoría insignificant, es d' enhorabona. La mida gubernativa acaba de fer son reclam y sens dupte la cuestió serà de nou posada sobre l' tapet ab majors esperances per part de sos mantenedors.

Y censí també que nosaltres al expressarnos així, no podem ser á ningú sospitosos, donchs ben conegudas son las distancies que dels catalanistas nos separan.

Molt de veras lamentem lo percans soferit per nosaltres col·legues.»

CRÒNICA REGIONAL

OBSERVACIÓS METEOROLÒGICAS
del dia 15 de Mars de 1896
FACILITADAS PER D. RAMON GISPERT

HORAS d'obser-vació	BARÓMETRE aneroide	GRAU d' hu-mitat	PLUIA en 24 horas	AYGUA evap. en 24 h.	ESTAT del cel	OBSEr- PAR- TICULAR
9 m.	747	65	0.0	5.3	Ras	
3 t.	746	60				
	TEMPERATURAS		VENTS		NUVOLS	
	Maxima	Minim.	Term. tipo	direccio	classe	can
9 m.	Sol. 22	9	13	O.	Cumul.	0.6
3 t.	Sombra 17	17	16	O.	Id.	0.3

Fa molts anys que l's crits de Visca la llibertat y l's acorts del himne de Riego se deixaren sentir en nostra desventurada nació, esclatà una revolució de Setembre pera redimir al poble, y quan teniam dret á creure que à Espanya se gosava d' una relativa llibertat, surt á Barcelona un gobernador, un tal Hinojosa

(sempre l' nom foraster) que 'ns ve à ressucitar los temps de Gonzalez Brabo.

Y'l Gonzalez Brabo se 'ns presenta corretjat y aumentat en defectes, inferior en qualitats per un Cánovas del Castillo, mitjançia inútil pera desempenyar bé un ministeri y que per era es l' amo d' Espanya.

Fa una temporada que no totes li ponen al señor Cánovas, per una part dos insurreccions en las colonias que no pot ni sep dominar, per altre part la amenaça d' una nova insurrecció dintre d' Espanya, y per coronament lo desayre que li ha donat la Reyna en la cuestió del envio de Primo de Rivera á Filipinas, l' han posat de tan mal humor que d' una manera ó altre devia desfogar sas iras.

Uns diaris maltractan als bisbes, altres injurian y atacan á la corona y alguns arriban ab frases mes ó menos cobertas, ab paraulas mes ó menos galanes á deixar anar calificatius depriments sobre grans generals, pero lo Sr. Cánovas no 'ls pot mossegar porque 'ls diaris s' anomenan Imparcial y Liberal y 's podria trencar las dents. Ademés, escriuen en castellá.

Pero quan un diari s' atreveix á dir que 'ls conservadors d' avuy son anarquistas de levita y 'ls hi retreu la venta dels convents; allavors no hi ha perdó, sobre tot si això s' escriu en catalá. Y allavors viva la llibertat! surt l' ukase y ab un cop de ploma se suprimeixen tots los periódichs catalans de la capital del principiat.

Los periódichs podrán quedar suprimits pero las ideas no.

L' orgull y la soberbia d' un home no son prou per que cada dia sigui més aborrit, més malehit, lo sistema centralista, que desgavella, empobreix y deshonra la nació.

La Historia no está closa; guarda fulls pera demostrar que á Catalunya encara hi quedan catalans que verdaderament la estiman y per ella estan disposats al sacrifici.

Ab l' lengua enmatllavada, ja que ab la nostra, en la que nos ensenyaren quan eram infants y en la que aprenquerem á confegir lo dols nom de Mare, no se nos permet, hem tingut de manifestar á nostres bons companys La Renaixensa, La Veu de Catalunya y Lo Regionalista, tots de Barcelona, la profunda pena, mes, la indignació que nos ha causat la notícia, que en virtut de la Lley d' ordre públich de 1870 y article 6 ha sigut suspesa gubernativament tal publicació.

No es que nosaltres al acudir á las llengüas francesa é inglesa pera comunicarnos ab los nostres amichs menyspreuem y ranaguém de la castellana, no: encara no 'ns ha arribat may á fanatisar la idea que sus-tentém y això que la sentim ab tot l' entusiasme; lo que si nos maravella, lo que si nos extraña y lo que marca la nostra conducta y 'ns senyala 'ls nostres passos, es que entitats catalanas, trobantnos dins de Catalunya y que essent universal la llengua catalana en nostre ayuntamiento, se posin obstacles, mes encara, se rebutjin perque no es lícit son curs, los telegramas que en catalá s' presentin.

A las darrerías del sige XIX, del progrés y de las llums, aquest exclusivisme, no mes es propi de països atrassats, y de Gobems que, massa poruchs, en cada sevol manifestació que reveli en qui la porti á cap un caràcter sencer, temen caure á la mes petita embranizada.

Heus aquí l' text de nostres telegramas en francés, inglés y català.

«Directeur Renaixensa. Barcelona Les amis de Reus regrettent vivement la suspension de votre journal.

Lo SOMENT se met á votre disposition.—Directeur Colom.

La Veu de Catalunya y Lo Regionalista Barcelona.—Your good friends from Reus regret sinceliry what has just hapened to you.

Lo SOMENT while has its liberty, remais at your entire disposal. Director Colom.

Director Renaixensa.—Barcelona. Los amichs d' aquesta senten vivament la suspensió del vostre diari,

Lo SOMENT, se posa á la vostre disposició.»

La Veu de Catalunya y Lo Regionalista, Barcelona.—Vostres bons amichs d' aquesta ciutat sinceliry senten lo que acaba de succehirvos.

Lo SOMENT (mentres conservi sa llibertat) queda á vostra entera disposició.»

Nostre estimat y bon company de causa, l' Euskalduna, de Bilbao, publica en son darrer número y com á primer fondo, un preciós article titulat «Por la Libertad», del que 'n traduhím los tres següents párrafos, pera que 's vegi que en aquella regió germana, hi ha també qui s' expressa, y sent, igual que 'ls catalans, en la cuestió de Creta y Turquía.

«De Euskaria á Creta hi ha una gran distancia de

territori que apenas si nostre ànim la paupa y la compren. Tant pot la desgracie que lliga los cors per molt distants que estiguin, y unifica 'ls sentiments per molt escampats que 's trobin!

De nosaltres envers Creta hi ha un punt de desconsol en que l' ànim recobra l' esforç que podria perdre en la caminata y visificala de nou l' esperit que l' informà en la partida.

Catalunya en equesta nostra peregrinació envers aquell santuari Oriental de la llibertat, es l' oasis en que nostres sers recobran valor y energia. Es pera nosaltres altre nou mirall en que mirar-nos; mirall de costums cívics inmellorables: de laborositat, patriotisme, art.»

En motiu de la naturèl efervescència causada per las denuncias de nostres apreciats colegas «La Renaixensa» y «Lo Regionalista», ahir se trobava plé de gom á gom lo saló de conversas de la Lliga de Catalunya, de Barcelona, quan de moment y ab consegüent estranyesa de tots quants s' hi trobaven va comparéixer un redactor del «Ciero» al objecte de fer arreplech de notícias de lo que 's tractava per son diari, y dich que ab consegüent estrangesa, tota volta que l' esmentat «Ciero» es lo que més malament s' ha portat ab sos companys de premsa al donar compte de las denuncias referidas.

Tingué l' poch seny dit señor de dir que venia en nom de tal populachero y allavors, compadeixentlo, com á home se li tingueren las consideracions degudas, pero com á tal representant se li prohibí terminantament per lo señor President de la Lliga en nom de tots los presents, que ni ell ni cap dels que forman part del Diari d' en Coria embrutessin ab sas petjades lo lloc ahont se congrega la gent que no s' deixarà contaminar ni ara ni mai pels prevaricadors ideals de la premsa patriòtic-pessetera.

Lo citat redactor, després d' haverli tallat las alas, se retirà remugant per no poguer conseguir sos propòsits; y tots quants s' hi toparen, molt greu los va saber que fes dit señor tan mal ús com feu de la paraula reticencias. En Coria, valdrà la pena que ensenyés als seus súbdits, si es que ell ho sab, lo que son las reticencies.

Las Circunstancies, apreciat colega local, en son número de diumenge fa una denuncia que si fos certa, mereixeria un càstich exemplar, no per la gravetat que en s' hi implica, sino per la classe á qui 's perjudica.

Se refereix als expedients de quintas que tots sabém que sols ne presenta la classe pobre, y diu que alguns d'ells indegudament han sigut retornats als interessats, deduhint que tal conducta l' ha inspirat un fi gens plausible.

Nosaltres hem procurat enterarnos de la veritat de aquesta denuncia, com comprenderà l' colega, per parlarne en la forma que tenim acostumada y ha resultat que lo que s' ha volgut retornar als interessats no ha sigut l' expedient sino la instancia que dona peu a aquest y las instances no passan al señor Síndich.

Fem aquestas observacions perque com siga que, no fa molts dies, també nosaltres parlarem d' aquesta classe d' expedients, encarque referintos á altres documents, no volem que ja que 's denunciava un abús que s' pogués sospitar de si tenim dos classes de camins per tractar d' empleats que no compleixen ab son deber.

Segons nostres notícies, la societat coral de Vilaseca «La Unión», que dirigeix nostre particular amich lo mestre Sr. Cogal, està preparantse pera concorrer al certamen musical que tindrà lloc á Marsella (France).

En la nostra edició del darrer divendres, dia 12 del actual, y en lo primer fondo, donavam compte de la conferència que nostre Director tingué ab lo señor Delegat d' Hisenda, ab motiu de lo que entre 'ls industrials d' aquesta ciutat se deya, referent á la nova Investigació.

Créyem de bona fé que les declaracions que tingué á bé fersos aquella digna Autoritat administrativa, haurien influït moltíssim en l' ànim de nostres industrials y que aquell pessimisme que en tractant d' aquesta cuestió s' hi notava hauria desaparecut.

Mes no ha sigut així: la excitació continua, la angúnia segueix, y 'ls més de cap subsisteixen.

Lo SOMENT que en defensa de la classe industrial, digne de totes las consideracions per part del Estat, com á tot de inagotable riquesa, sempre ha tingut las seves columnas á sa disposició, avuy té com á una satisfacció lo poguer assegurarlos, ab motiu de tanta alarma, puig ja ho feym constar en lo número del citat divendres, que la visita anunciada, poch se diferenciará de las demés anteriors.

